

Доступність інформування та оповіщення в кризових ситуаціях

**Лебідь М. Доступність інформування та оповіщення в кризових ситуаціях.
ПРООН. 2022. – 33 стор.**

Посібник підготовлено на замовлення Програми розвитку ООН в Україні в рамках Спільної програми ПРООН, ООН Жінки, Дитячого фонду ООН і Фонду ООН в галузі народонаселення «Забезпечення гендерно-чутливої інклюзії осіб з інвалідністю в процесі гуманітарного реагування», що фінансується Партнерством ООН з прав осіб з інвалідністю (UNPRPD).

Висловлені в цьому посібнику думки та висновки належать його авторці та не обов'язково збігаються з поглядами UNPRPD та агенцій ООН, які впроваджують Спільну програму «Забезпечення гендерно-чутливої інклюзії осіб з інвалідністю в процесі гуманітарного реагування».

Зміст

Вступ	4
Організація інформування та оповіщення	5
Про що інформувати?	7
Кого інформувати?	8
Люди з руховими порушеннями.....	8
Люди з порушеннями слуху.....	9
Люди з порушеннями зору	10
Люди з когнітивними порушеннями	15
Поза інвалідністю або порушення, що пов'язані з кризовими ситуаціями	16
Як подавати інформацію або формати інформування	18
Де інформувати або канали інформування	22
Важливі аспекти інформування в кризових ситуаціях.....	24
Загальний чек-ліст для перевірки доступності інформації ...	27
Корисні контакти організацій, що допоможуть зробити інформацію доступною	32

Вступ

Цей посібник було розроблено на основі результатів оцінки доступності інформування та оповіщення для осіб з інвалідністю в кризових ситуаціях та під час гуманітарного реагування в Україні, яку було проведено в період з серпня до жовтня 2022 року в умовах повномасштабного вторгнення Росії в Україну, яке розпочалося 24 лютого 2022 та військового стану та території України.

Посібник має на меті надати необхідні знання тим, хто відповідає за інформування та оповіщення населення в центральних та місцевих органах влади, а також закладах та установах.

Як показала оцінка, законодавство України, зокрема Кодекс цивільного захисту, вимагає забезпечувати оповіщення та інформування населення про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій в доступній для осіб з інвалідністю формі.

У законодавстві, однак, на сьогодні майже відсутні рекомендації щодо того, як саме таку доступність забезпечувати.

У цьому посібнику зібрано відповіді на питання ЯК? Як інформувати та оповіщати про надзвичайні ситуації, щоб незалежно від наявності порушень слуху, зору, когнітивних, рухових чи інших порушень, цю інформацію могли сприйняти всі люди без перешкод.

Організація інформування та оповіщення

Для організації інформування та оповіщення в кризових ситуаціях можна користуватися інструментом зі сфери комунікацій — матрицею інформування.

Матриця інформування¹

Зміст	Цільова група	Формат	Канал
(Про що інформувати?)	(Кого інформувати? В який спосіб цільові групи можуть/не можуть сприймати інформацію?)	(Як подавати інформацію, враховуючи комунікаційні можливості/обмеження?)	(Де розповсюджувати інформацію?)

Така таблиця може бути частиною евакуаційних планів та в цілому планів інформування про кризові ситуації в вашому місті, селі, селищі або слугувати інструментом для організації інформування на національному рівні.

¹ О. Іванова, М. Лебідь. (2022). Доступне інформування про соціальні, реабілітаційні та адміністративні послуги. Посібник. <https://bit.ly/3q8OuXx>

Хто залучений до інформування?

Здійснення інформування — це командна робота. Інформація надходить від фахівця, який володіє змістовною частиною інформації, зокрема щодо розміщення укриттів, правил поведінки у надзвичайних ситуаціях, евакуації, умов отримання гуманітарної допомоги тощо. Така інформація має оформлюватися потім спеціалістом, який відповідає за інформування. У цьому посібнику ми називатимемо цю роль інформаційним спеціалістом. Людина на такій посаді володіє найглибшими знаннями щодо доступності інформації.

Інформаційний спеціаліст чи команда спеціалістів визначають формати та канали інформування, оформлюють інформацію в кінцеві продукти, наприклад, брошури, інфографіки, текст на вебсайт, аудіоповідомлення чи подкасти, відеоматеріали тощо. В допомогу таким працівникам — дизайнери та ІТ-спеціалісти. Вони теж мають володіти знаннями щодо доступності інформації, принаймні в своїй сфері. Наприклад, дизайнери вирішують щодо того, які кольори та шрифти використовувати; ІТ-спеціалісти — щодо того, як має бути побудований доступний вебпростір.

Таким чином, у процес інформування зазвичай залучені фахівці чотирьох різних галузей знань/професій: фахівці, які володіють інформацією, інформаційні менеджери, дизайнери та ІТ-спеціалісти. Цей список, звичайно, невичерпний, але це основна команда. У цій команді всім важливо різною мірою розумітися на вимогах доступності інформації. Це допоможе доносити інформацію та сигнали оповіщення до осіб з різними функціональними порушеннями: руховими, сенсорними (слуху чи зору) чи когнітивними.

Про що інформувати?

У кризових ситуаціях, зокрема воєнного характеру, інформування та оповіщення має покривати такі основні аспекти:

- 1.** Сигнали про небезпеку, зокрема повітряну тривогу.
- 2.** Оперативну інформацію про перебіг кризової ситуації.
- 3.** Правила поведінки в кризових ситуаціях.
- 4.** Наявність укриттів (захисних споруд цивільного захисту).
- 5.** Наявність можливостей для організованої евакуації та шляхів для самостійної евакуації.
- 6.** Наявність місць тимчасового розташування.
- 7.** Можливості отримання соціальної та гуманітарної допомоги.

Кого інформувати?

Одне з основних питань, на якому будується матриця інформування — це кого ми інформуємо? Або хто наша цільова група? Від цільової групи будуть залежати як формати, так і канали інформування. У випадку доступності інформування та оповіщення важливо розуміти, які саме функціональні порушення має наша цільова група, особи з інвалідністю. Зокрема, потрібно розуміти, як наявність цих порушень впливає на отримання інформації:

- як люди взаємодіють з інформацією;
- які виникають труднощі;
- які є засоби або допоміжні технології, щоб ці труднощі долати.

Саме цьому присвячена ця частина посібника.

Люди з руховими порушеннями

Рухові порушення асоціюються з низкою діагнозів. Говорячи про доступ до інформації, багато цих діагнозів поєднує те, що люди мають труднощі з користуванням руками та пальцями. Відповідно, їм складно заповнювати друковані бланки чи писати ручкою. При використанні інтернету їм часто складно користуватися мишкою чи клавіатурою.

Так, наприклад, при травмах спинного мозку, церебральному паралічі, м'язовій дистрофії, які поширюються на верхні кінцівки, можливість користування пальцями чи руками в цілому значно обмежена. Під час заповнення бланків та написання заяв їм потрібна допомога. При користуванні комп'ютером люди часто користуються лише клавіатурою для навігації вебпростором, вправлятися з мишкою для них заскладно. Частина людей з такими порушеннями користуються допоміжними технологіями, на зразок стіків (паличок), які дозволяють управляти комп'ютером за допомогою руху рота або голови, спеціальними програмами розпізнавання голосу².

---

2 WebAIM. Web accessibility in mind/Articles/Motor disabilities. <https://webaim.org/articles/motor/>

Хвороба Паркінсона чи тремор уражають нервову систему та можуть приводити до неконтрольованого треміння рук. У таких випадках людям теж складно заповнювати друковані бланки, писати ручкою, користуватися мишкою чи клавіатурою. Іноді вражається також і гортань, що впливає на можливості говорити голосом. Отож будь-які дії, що вимагають підтверджувати свою ідентичність голосом, для таких людей будуть недоступними³.

При артриті люди відчують ломоту в суглобах рук і труднощі рухати пальцями. Оскільки моторика рук значно обмежена, люди не можуть багато писати ручкою, користуватися мишкою, виконувати дії, які вимагають натискання на дрібні кнопки чи покликання, наприклад, на телефонах чи терміналах⁴.

Основна рекомендація щодо доступної інформації для людей з руховими порушеннями — зменшити необхідність писати ручкою при отриманні інформації чи послуг або надати допомогу на місцях під час заповнення бланків, заяв тощо. Можна також надати альтернативу заповнення бланків онлайн.

Що стосується вебпростору, потрібно забезпечити навігацію без мишки, лише з клавіатурою. Важливо, щоб кнопки та інші елементи, на які треба наводити курсор, були достатньо великими. Те саме стосується інформаційних терміналів. Важливо також передбачити, що люди можуть помилково натиснути чи набрати неправильний текст через складнощі управляти руками. Щоб зменшити ризик критичних помилок, онлайн-формуляри, наприклад, мають мати функцію перевірки вводу і мати повідомлення, що попереджають помилку. Забезпечення доступності вебресурсів — задача IT-спеціалістів.

Люди з порушеннями слуху

Залежно від того, наскільки значною є втрата слуху, люди з порушеннями слуху можуть користуватися слуховими апаратами, читати по губах або спілкуватися жестовою мовою при повній чи значній втраті слуху.

Важливо розуміти, що жестова мова є повноцінною самостійною мовою, яка має власний синтаксис і граматику. Важливу роль у жестовій мові відіграють міміка, рухи тіла та порядок жестів. Для **нечуючих людей**, які мають значну чи повну втрату слуху, українська жестова мова — це основний спосіб комунікації, частина культури нечуючих. Через різницю в граматиці та синтаксисі письмову українську мову не завжди легко розуміти нечуючим. Особливо непроста для сприйняття юридична мова. Вона містить довгі речення та складні мовленнєві конструкції. Для носіїв жестової мови письмова інформація має бути надана простою та зрозумілою мовою, короткими реченнями, що містять одну ідею на речення. Бажано таку інформацію супроводжувати картинками чи піктограмами.

3 WebAIM. Web accessibility in mind/Articles/Motor disabilities. <https://webaim.org/articles/motor/>

4 WebAIM. Web accessibility in mind/Articles/Motor disabilities. <https://webaim.org/articles/motor/>

Деякі люди з порушеннями слуху, тобто **частковою втратою слуху**, можуть читати по губах, але зазвичай ефективність такого методу складає 40-60% «коректного зчитування»⁵. При цьому людина, яка говорить, має говорити чітко та в помірному темпі. Дехто користується слуховими апаратами. У будь-якому разі, людям із порушеннями слуху складно сприймати аудіоінформацію. Потрібно давати текстову альтернативу такій інформації у вигляді інформації на інформаційних табло чи дошках, субтитрів чи текстового опису до відео, інформаційних брошур, що містять всі важливі повідомлення з аудіоінформації простою та зрозумілою мовою.

Взагалі, цільова група з повною чи частковою втратою слуху найкраще сприймає візуальну інформацію. Інформаційні брошури, зокрема пам'ятки та інструкції, мають містити картинки та піктограми. Текстова інформація в них має бути викладена простою зрозумілою мовою. Відео- та аудіоінформація мають дублюватися жестовою мовою для нечуючих та субтитрами для тих, хто має часткову втрату слуху. Забезпечити доступність інформації для людей з втратою слуху — задача інформаційних менеджерів.

Люди з порушеннями зору

Так само як і в разі проблем зі слухом, залежно від ступеню втрати зору, люди можуть користуватися різними допоміжними технологіями та мати різні потреби щодо доступності інформації.

Незрячі люди або ті, хто має значну чи повну втрату зору, для отримання інформації користуються програмами екранного доступу у вебпросторі, шрифтом Брайля для розуміння друкованої інформації та звуковими чи вібросигналами для отримання інформації, наприклад, про небезпеку.

Щоб зробити ваші інформаційні брошури, пам'ятки, інструкції чи інші продукти доступними для незрячих осіб, треба друкувати їх шрифтом Брайля. Критичну інформацію, яка стосується, наприклад, евакуації чи оповіщень про небезпеку, треба озвучувати чітко та достатньо голосно. Можливість отримання інформації через телефонний зв'язок або персональне консультування голосом також є критично важливим для незрячих осіб.

Для забезпечення вебдоступності призначені програми екранного доступу (скрінрідери) — програмне забезпечення, яке дозволяє «зчитувати» текстову інформацію на вебсайтах і в соціальних мережах та озвучувати її для користувача. Користувач може слухати суцільний текст з початку до кінця або переключатися між заголовками чи гіперпосиланнями чи іншими елементами вебсайту, щоб знаходити необхідну інформацію. Тобто, якщо зряча людина гортає сайт мишкою, наприклад, щоб знайти пункт меню чи частину якоїсь статті, незряча людина може це робити за допомогою скрінрідера.

5 WebAIM. Web accessibility in mind/Articles/Auditory. <https://webaim.org/articles/auditorydisabilities/>

Аби це було можливо, важливо, щоб сайт відповідав вимогам стандарту ДСТУ ISO/IEC 40500:2015⁶. Забезпечити таку відповідність — задача ІТ-спеціалістів.

Окрім доступності сайту, важливо, щоб інформаційний менеджер або людина, яка публікує матеріал на сайті, позначали заголовки, марковані, нумеровані списки їх семантичним значенням, а не просто виділяла напівжирним шрифтом чи ставила вручну номери. Тоді вони правильно зчитуватимуться скрінрідерами. Інформаційні менеджери мають також додавати текст заміщення до будь-якої візуальної важливої інформації або давати зміст зображень у текстовому форматі. Тоді скрінрідери зможуть зчитати й цю інформацію.

Що стосується порушень зору, що призводять до **часткової їх втрати**, найчастіше такі порушення асоціюються з розмитістю картинки. Водночас різні захворювання можуть вражати око по-різному, відповідно, люди з порушеннями зору бачать інформацію по-різному.

Макулодистрофія або дегенерація жовтої плями

При макулодистрофії вражається центральне око і люди бачать пляму посередині. Тобто в основному сприйняття інформації відбувається периферійним зором (Рис. 1).

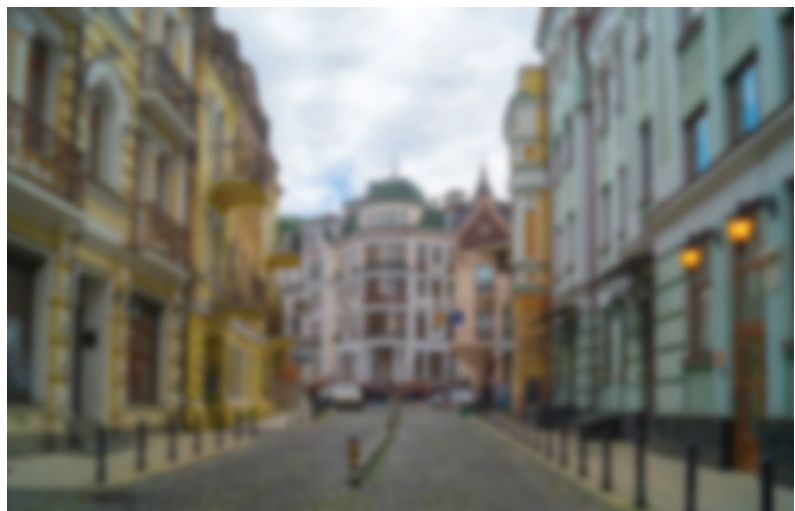
Рис. 1. Як бачать люди з макулодистрофією

Катаракта

Люди з катарактою сприймають інформацію розмитою, їм складно розгледіти текст чи дрібні елементи (Рис. 2).

Рис. 2. Як бачать люди з катарактою

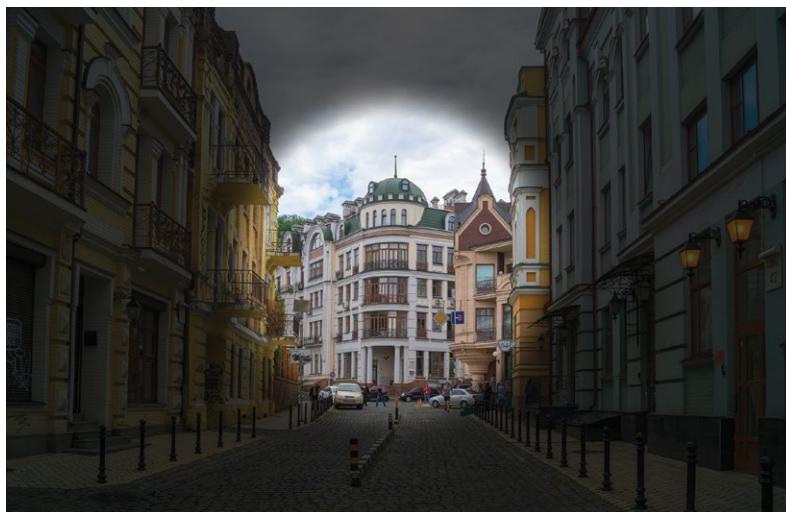

⁶ ДСТУ ISO/IEC 40500:2015 «Інформаційні технології. Настанова з доступності веб-контенту W3C (WCAG) 2.0».

Глаукома

Щоб зрозуміти, як бачать люди з глаукомою, можна спробувати подивитися через соломинку. Ви бачитимете світлу розмиту пляму всередині та навколо плями темряву (Рис. 3).

Рис. 3. Як бачать люди з глаукомою

Ретинопатія

При ретинопатії людина бачить темні плями, відповідно, інформацію складно розгледіти, потрібно дивитися з різних ракурсів (Рис. 4).

Рис. 4. Як бачать люди з ретинопатією

Щоб інформація була доступною для людей з частковою втратою зору, важливо надавати її шрифтом, який легко сприймається, розміром мінімум 14 пт, із дотриманням вимог контрастності. Текст при цьому має бути структурований, щоб було легко знаходити важливу інформацію. При розміщенні інформації на інформаційних дошках чи стендах важливо, щоб підхід до них був вільний і людина могла підійти та розгледіти текст з близької відстані. Найкраще передбачати можливість для людей взяти інформацію в руки та розглянути на зручній для себе відстані.

Люди з частковою втратою зору для отримання інформації у вебпросторі користуються масштабуванням та екранними лупами. Щоб користувачі електронних луп могли без проблем отримати інформацію, краще її давати у текстовому, а не візуальному форматі, адже при збільшенні тексту на зображеннях він стає піксельованим і його складніше прочитати (Рис. 5 та 6)⁷.

⁷ WebAIM. Web accessibility in mind/Articles/Visual disabilities. <https://webaim.org/articles/visual/>

ЩО ПОТРІБНО ЗНАТИ ПРО НЕБЕЗПЕКУ ВНП

01
В жодному разі не торкайтеся та не пересувайте підозрілий предмет руками

02

Позначте палицями (одягом, камінням тощо) місце, де знаходиться підозрілий предмет

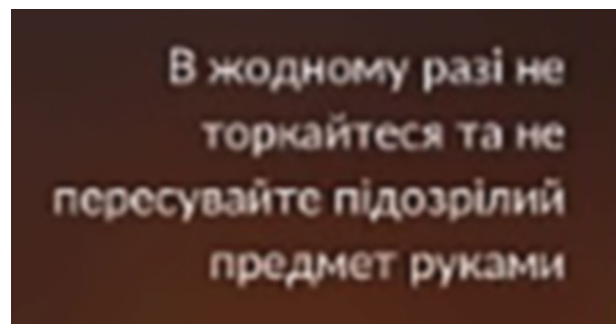

Рис. 5. Фрагмент з інформаційного матеріалу Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) «Що потрібно знати про небезпеку ВНП»

Джерело: Офіційний вебсайт ДСНС, <https://dsns.gov.ua/>

Рис. 6. Фрагмент з інформаційного матеріалу ДСНС № «Що потрібно знати про небезпеку ВНП», збільшений в 600%

Джерело: Офіційний вебсайт ДСНС, <https://dsns.gov.ua/>

Для забезпечення доступної інформації в інтернеті мінімальна задача ІТ-спеціалістів — передбачити функцію масштабування екрану без втрати функціональності. Задача інформаційних менеджерів — надавати інформацію в зображеннях також у текстовому форматі.

Задача дизайнерів та інформаційних менеджерів — використовувати шрифти, які легко сприймаються, не Times New Roman, писати текст шрифтом розміром мінімум 12 пт, використовувати кольори достатнього контрасту (4,5:1 між кольором тексту та фоном).

Крім згаданого вище, існують також **порушення сприйняття кольору та дальтонізм**. Найпоширенішим є порушення сприйняття червоно-зеленого спектру кольорів. Люди з такими порушеннями бачать зелений та червоний майже однаково — жовтим, оранжевим чи бежевим кольором (Рис. 7–8). Тобто червоний та зелений дуже складно розрізнити⁸.

⁸ WebAIM. Web accessibility in mind/Articles/Visual disabilities. <https://webaim.org/articles/visual/>

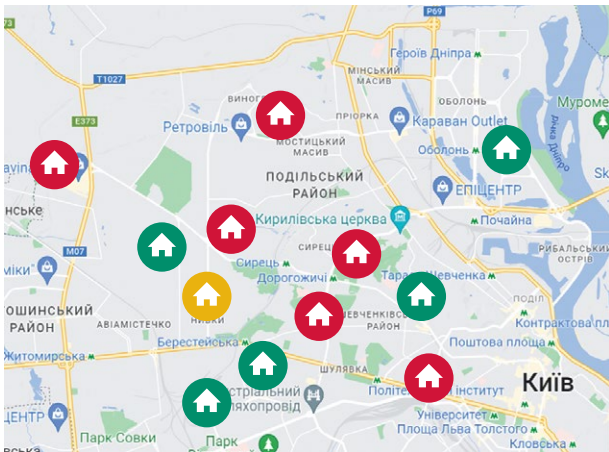

Рис. 7. Мапа укриттів, об'єкти на якій позначені зеленим та червоним кольором

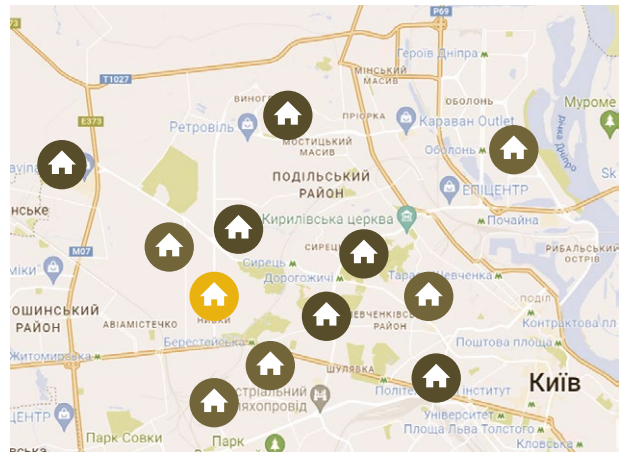
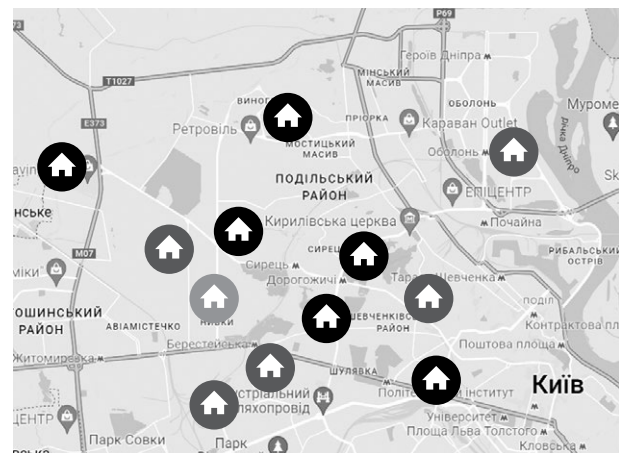

Рис. 8. Як бачить мапу укриттів, об'єкти на якій позначені зеленим та червоним кольором, людина з порушенням сприйняття зелено-червоного спектру кольорів

Значно рідше зустрічається дальтонізм, при якому люди не сприймають кольорів і бачать у сірих тонах (Рис. 9). В такому випадку людині, знову ж таки, складно розрізнити інформацію, якщо вона позначена лише кольором.

Рис. 9. Як бачать мапу укриттів люди з дальтонізмом

Як же зробити доступною інформацію для тих, хто має порушення сприйняття кольорів, зокрема дальтонізм? Найважливіше правило — виділяйте інформацію не лише за допомогою кольорів, але й текстом чи формою (Рис. 10–11). Так, у випадку мапи укриттів, незалежно від того, чи розрізняє людина колір, вона зможе побачити різницю між укриттями, місткістю до 20 людей та більше 20 людей, що позначені зеленим та червоним, якщо їх позначити різними піктограмами.

Рис. 10. Мапа укриттів, на якій відмічено укриття піктограмами різної форми

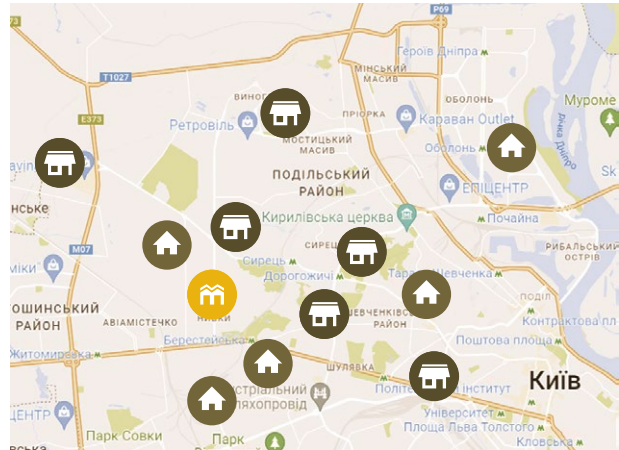

Рис. 11. Як бачить людина з порушеннями сприйняття зеленого та червоного кольору, мапу укриттів, на якій відмічено укриття піктограмами різної форми

Люди з когнітивними порушеннями

Когнітивні порушення асоціюються з такими діагнозами як синдром Дауна, деменція, аутизм, синдром дефіциту уваги, дислексія та інші. У контексті сприйняття інформації люди з когнітивними порушеннями зазвичай мають складнощі в чотирьох сферах:

1. пам'ять;
2. увага;
3. вирішення проблем;
4. читання, лінгвістичне та вербальне розуміння⁹.

Залежно від специфіки порушень, труднощі можуть бути лише в одній зі сфер або майже в усіх сферах.

Щоб зробити інформацію доступною для людей з когнітивними порушеннями, найважливіше — надавати її зрозумілою мовою. Рекомендується використовувати формат легкого читання, про який йтиметься далі в цьому посібнику. Складні мовленнєві конструкції, подвійне заперечення, використання складних слів та аббревіатури ускладнюють сприйняття текстової інформації. Щоб допомогти сприйняти інформацію тим, хто має труднощі у сфері уваги, зробіть її максимально лаконічною та виділіть найважливіші частини.

Використання піктограм і картинок для пояснення інформації або надання інструкцій — важливий елемент для забезпечення інформації, доступної для людей з когнітивними порушеннями. В інструкціях важливо нумерувати кроки, потрібні для виконання завдань та давати їм назву.

⁹ WebAIM. Web accessibility in mind/Articles/Cognitive disabilities. <https://webaim.org/articles/cognitive/>

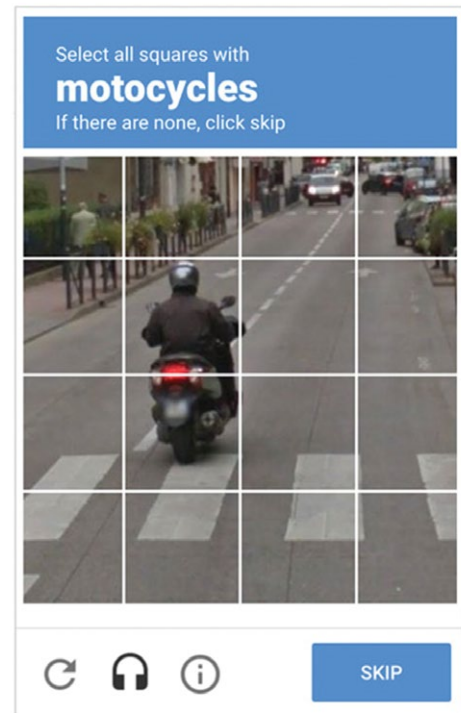
Наприклад, «заповніть персональну інформацію», «надайте інформацію про інвалідність» тощо. Це допоможе людям з труднощами в запам'ятовуванні. Якщо інформація надається в телефонному режимі, важливо перепитувати людину, щоб упевнитися, що вона запам'ятала всю вказану інформацію та давати їй час записати інформацію.

Критично важливим для людей з дислексією (труднощами в читанні) буде використання шрифтів, що легко сприймаються, достатніх відстаней між словами й рядками тексту та контрастність фону й тексту. Оформлення текстової інформації, зокрема її написання зрозумілою мовою — задача інформаційних спеціалістів.

Для інформаційних спеціалістів важливо також структурувати інформацію так, щоб було легко знаходити потрібні частини та найважливіші повідомлення. З цим допоможуть відступи між параграфами, марковані та нумеровані списки, заголовки та підзаголовки.

Що стосується користування інтернетом, задача ІТ-спеціалістів — уникати пазлів CAPTCHA (Рис. 12), складних формулювань у повідомленнях про помилку, адже вони стануть перешкодою для отримання інформації в інтернеті тими, хто має труднощі з вирішенням проблем. Потрібно надавати альтернативні способи ідентифікації особи та робити повідомлення про помилку чіткими, із зрозумілими інструкціями.

Рис. 12. Приклад пазлу CAPTCHA, в якому користувач має обрати квадрати, що містять зображення мотоциклу.

Поза інвалідністю або порушення, що пов'язані з кризовими ситуаціями

Хоча цей посібник в основному фокусується на доступності інформації для осіб з інвалідністю, варто брати до уваги також тимчасові порушення, що пов'язані з кризовими ситуаціями. Такі порушення можуть, зокрема, впливати на можливості людей взаємодіяти з інформацією.

Так, у надзвичайних ситуаціях люди можуть гірше бачити через густий дим, пил та інші забруднення в повітрі, хімічні речовини. Населені пункти можуть бути знеструмлені, відповідно, люди перебуватимуть у повній темряві у деякі з днів.

Через отримані травми ока люди можуть гірше бачити і ще не вміти користуватися допоміжними технологіями. Крім того, люди можуть просто втрачати свої окуляри та інші допоміжні засоби. Саме тому важливо, щоб критична інформація була доступна незалежно від можливості бачити чи гостроти зору. Наприклад, інформаційні покажчики про укриття мають бути помітними здалеку та в темряві. Сигнали повітряної тривоги мають лунати достатньо голосно й охоплювати всі населені райони. Критично важлива інформація має оголошуватися через радіоточки.

Так само як і зір, слух теж може тимчасово втрачатися чи погіршуватися. Це може ставатися через отримані травми або шум на фоні, наприклад, гучної стрілянини. Слухові апарати й інші допоміжні технології можуть втрачатися. Для того, щоб людина все одно могла отримати інформацію, наприклад, про можливість організованої евакуації, має бути передбачено можливість надіслати текстове повідомлення, не лише зателефонувати. Критично важлива інформація має подаватися у візуальному форматі, наприклад світловими сигналами, щоб привернути увагу. Відео повинні мати переклад жестовою мовою та субтитри.

Через значний шум, фізичні порушення або через небезпечні ситуації, в яких не можна бути почутим, важливо, щоб канали зв'язку зі службами допомоги були доступними не лише голосом і телефонним зв'язком, але й через текстові повідомлення, мобільні додатки, чат-боти тощо.

Через тривалий стрес, що часто асоціюється з кризовими ситуаціями, люди можуть отримати когнітивні порушення, зокрема зменшення уваги, погіршення пам'яті, час реакції та прийняття рішень. Щоб зробити інформацію доступною, потрібно надавати текстову та іншу інформацію максимально просто, з чіткими інструкціями та підказками.

Кризові ситуації часто також асоціюються з відсутністю чи погіршенням інтернету та телефонного зв'язку. Інформація має бути надана в форматах, які не залежать від наявності зв'язку: друкованими оголошеннями, текстовими повідомленнями. Інформацію в інтернеті краще надавати у форматі тексту, замість відео чи зображень, які можуть не завантажитися у користувачів. Важливо також враховувати, що більшість людей користуватимуться для отримання інформації радше мобільними телефонами, ніж комп'ютерами. Комп'ютери можуть бути пошкодженими або люди можуть залишати їх при переїзді в більш безпечні населені пункти. Саме тому інформація, яку ви надаєте, має бути адаптована до маленьких екранів і відображатися коректно на різних мобільних пристроях — телефонах, планшетах тощо.

Як подавати інформацію або формати інформування

Ми вже зачепили питання форматів інформації, коли обговорювали різні порушення та пов'язані з ними комунікаційні потреби. Тут узагальнимо інформацію. В цілому формат інформування чи комунікації вказує на те, у який спосіб ми доносимо інформацію: наприклад, як аудіоінформацію — у вигляді подкасті, радіопередач чи звукового повідомлення на телефоні; або як візуальну інформацію — це, зокрема, інфографіки, відеоматеріали, піктограми чи картинки.

Для доступності інформації критичними є використання не лише одного, а декількох форматів інформації, щоб задовільнити комунікаційні потреби людей з різними порушеннями. Так, ці формати мають покривати різні типи сприйняття: аудіальний, візуальний та тактильний для критично важливих повідомлень, наприклад, вібросигнали для оповіщення про небезпеку.

Умовно формати подання інформації можна розділити на письмові та усні¹⁰.

Письмові формати	Усні формати
Друк великим шрифтом	Словесне/голосове повідомлення
Субтитрування	Аудіо-описове коментування
Шрифт Брайля	Жестова мова
Проста мова	Проста мова
Формат легкого читання	
Піктограми, малюнки, фото	

Друк великим шрифтом — друк шрифтом розміром 14 пт та більше.

Субтитрування/титрування — супроводження аудіовізуального ряду текстовою версією. Субтитри подаються у вигляді тексту в нижній частині екрану синхронізовано з аудіовідеорядом.

¹⁰ О. Іванова, М. Лебідь. (2022). Доступне інформування про соціальні, реабілітаційні та адміністративні послуги. Посібник. <https://bit.ly/3q80uXx>

Альтернативно можна подавати текстовий опис аудіовідеоряду одним блоком нижче відеоекрану чи в окремому файлі¹¹.

Базові вимоги до оформлення субтитрів:

- Використовуйте шрифти, які легко сприймаються, зокрема Arial.
- Колір тексту субтитрів робіть білим, за винятком випадків, коли у відеозображенні переважають білий чи світлі кольори. Тоді шрифт тексту субтитрів краще зробити чорним.
- Розмір тексту субтитрів має бути таким, щоб вмістити максимум 40 знаків у рядок. Має бути максимум два рядки субтитрів на екрані одночасно.
- Швидкість програвання субтитрів має бути для дорослих максимум 250 слів на хвилину або 20 знаків на секунду, для дітей — максимум 200 слів на хвилину або 17 знаків на секунду.
- Мінімальний час для показу субтитрів складає 1 секунду, максимальний — 8 секунд.
- Швидкість показу субтитрів має бути синхронізована з аудіо- та відеорядом. Якщо субтитри треба показати довше, щоб їх встигли прочитати, додатковий час на показ має бути доданий після сказаного, не перед¹².

Шрифт Брайля — рельєфно-крапковий шрифт для написання і читання, що використовується людьми з порушеннями зору¹³.

Проста мова — вживається усно та на письмі. Передбачає виклад інформації простими короткими реченнями. Застосовується проста граматики — без складносурядних і складнопідрядних зворотів. Терміни чи професійний жаргон уникаються або пояснюються. Інформаційне повідомлення структуроване та впорядковане від головної ідеї до другорядних пояснень¹⁴.

Формат легкого читання — письмовий формат викладу інформації, що характеризується значною простотою викладу інформації (Рис. 13). Основною цільовою групою такого формату є особи з інтелектуальними порушеннями, складнощами в навчанні чи читанні, нечуючі люди, хто не володіє мовою достатньо добре.

Стандарти формату легкого читання описані більш детально в публікації «Інформація для всіх: Європейські стандарти викладу інформації, яку легко читати та розуміти»¹⁵. У цьому посібнику наведено основні вимоги до формату.

- Використовуйте короткі речення, не більше 15 слів на речення. Одне речення має містити одну ідею.

11 Там само.

12 Website Capital Captions. Standard Closed Captioning Guidelines. <https://cutt.ly/yMP7lhc>

13 О. Іванова, М. Лебідь. (2022). Доступне інформування про соціальні, реабілітаційні та адміністративні послуги. Посібник. <https://bit.ly/3q8OuXx>

14 Там само.

15 Інформація для всіх: Європейські стандарти викладу інформації, яку легко читати та розуміти. Методичний посібник. – К.: ВГО «Коаліція», 2014. <https://bit.ly/3VKiLsd>

- Речення починайте з нового рядка.
- Текст вирівнюйте по лівому краю.
- Використовуйте прості слова замість складних.
- Уникайте використання абревіатур.
- Використовуйте активні дієслова замість пасивних, позитивні речення замість негативних (дивіться приклади в розділі «Загальний чек-ліст»).
- Текст супроводжуйте картинками та піктограмами, які допомагають зрозуміти суть тексту.
- Інформацію, надану у форматі легкого читання позначаєте спеціальною піктограмою:

Що таке екстрена валіза?

Під час війни є загроза життю та здоров'ю людини.

Людині потрібно швидко виїхати з дому, якщо у її місті чи селі стане небезпечно.

Наприклад, небезпечно може бути, коли ворог захопив місто чи село або чути вибухи та обстріли.

Тому під час війни людині потрібно мати екстрену валізу з необхідними речами.

Екстрена валіза – це зручний рюкзак або сумка, в який можна покласти різні необхідні речі.

Ці речі необхідні людині, яка їде з дому в інші міста і села через війну.

Рис. 13. Приклад матеріалу про те, як зібрати екстрену валізу у форматі легкого читання.

Джерело: Вебсайт «Інформація під час війни для людей з інвалідністю та людей старшого віку»,
<https://tinyurl.com/3ynz95u4>

Аудіо-описове коментування (тифлокоментування) — головний опис візуальної інформації, що є частиною відеоматеріалів, зокрема фільмів чи навчальних відео, чи подій, на кшталт театральних вистав, спортивних змагань тощо. Таке коментування передбачає опис положення та дій дійових осіб, їхніх емоцій, предметів, які використовуються тощо¹⁶.

Жестова мова — вид мовлення, в якому літери, слова та словосполучення позначаються комбінаціями долонь і пальців рук¹⁷.

Щоб визначити, який формат вам підходить, користуйтеся таблицею форматів подання інформації залежно від комунікаційних можливостей чи видів порушень¹⁸.

Таблиця форматів подання інформації залежно від комунікаційних можливостей чи видів порушень

Формати подання інформації	Порушення/можливості					
	Порушення слуху		Порушення зору		Порушення голосу та мовлення	Порушення когнітивних функцій
	Часткові порушення	Повна втрата	Часткові порушення	Повна втрата		
Друк великим шрифтом	+	+	+		+	+
Субтитрування	+	+			+	+
Шрифт Брайля			+	+		
Проста мова		+			+	+
Формат легкого читання		+				+
Словесне (голосове) повідомлення			+	+		+
Аудіокоментування			+	+		+
Жестова мова		+				
Піктограми, малюнки, фото		+			+	+
Дотик/вібрація	+	+				

16 О. Іванова, М. Лебідь. (2022). Доступне інформування про соціальні, реабілітаційні та адміністративні послуги. Посібник. <https://bit.ly/3q8OuXx>

17 О. Іванова, М. Лебідь. (2022). Доступне інформування про соціальні, реабілітаційні та адміністративні послуги. Посібник. <https://bit.ly/3q8OuXx>

18 Там само.

Де інформувати або канали інформування

Коли ми розуміємо кого саме ми інформуємо та як краще це зробити, щоб інформація була доступною та її сприйняли вчасно, маємо визначити, якими каналами буде інформація поширюватися. Обираючи канал інформування, важливо враховувати такі характеристики цільової групи людей з інвалідністю:

- вік;
- стать;
- вид порушень.

Враховавши ці характеристики, ви зможете визначити, де саме зазвичай отримує інформацію ваша цільова група. Наприклад, люди старшого віку, найімовірніше, отримують інформацію через телебачення, в газетах, через друковані оголошення, від соціальних працівників тощо. Нечуючі та незрячі люди, з великою вірогідністю, відслідковують інформаційні канали профільних організацій, які опікуються, відповідно, питаннями людей з порушеннями слуху та зору, в інтернеті тощо.

Як і з форматами подання інформації, для того, щоб інформацію зробити доступною, важливо впевнитися, що ваша інформація доступна для різних типів сприйняття — візуального, аудіального та тактильного. Відповідно, треба використовувати різні канали інформації.

Основні канали інформування та їх взаємодія з типами сприйняття

Канали донесення інформації	Типи сприйняття		
	Аудіальний	Візуальний	Тактильний
Сигнально-гучномовні пристрої	+		
Електросирени	+		
Електронні інформаційні табло		+	
Телебачення	+	+ якщо надано субтитри та переклад жестовою мовою	+
Радіо	+		
Газети		+	
Телефонний зв'язок	+	+ якщо наявна можливість текстових повідомлень	
Інтернет-ресурси, зокрема вебсайти, соціальні мережі, месенджери, на кшталт телеграм, вайбер тощо	+	+	
Мобільні додатки	+	+	+
Інформаційні дошки		+	+ якщо наявна інформація шрифтом Брайля
Друковані постери та оголошення на вулицях населеного пункту		+	+ якщо наявна інформація шрифтом Брайля
Соціальні працівники, які можуть інформувати клієнтів про соціальну допомогу	+		

Важливі аспекти інформування в кризових ситуаціях

У цьому розділі поговоримо про специфіку інформування в кризових ситуаціях та процесі гуманітарного реагування. Кожен із аспектів інформування має свої особливості, які важливо враховувати під час донесення інформації та сигналів оповіщення.

1. Сигнали про небезпеку, зокрема повітряну тривогу

Сигнали про небезпеку мають надаватися таким чином, щоб враховувати всі типи сприйняття інформації — візуальний, аудіальний і тактильний. Тобто має бути легко помітна візуальна інформація та гучний звук, які супроводжуються вібросигналом.

Так, аудіосигнал може забезпечуватися через сигнально-гучномовні пристрої, радіотрансляційні точки, електросирени, звукові сигнали в мобільних додатках і на кнопкових телефонах. Візуальний сигнал має передаватися через електронні інформаційні табло, світлові сигнали, сповіщення в мобільних застосунках і текстові повідомлення. Вібросповідження про небезпеку мають супроводжувати інформацію, надану через інші канали та надаватися через пристрої телефонного зв'язку або інші технічні засоби, зокрема електронні браслети.

2. Оперативна інформація про перебіг кризової ситуації

Візуальна, відео- та аудіоінформація має дублюватися текстом (субтитрами чи текстовим описом), а найважливіша критична інформація — ще й перекладом жестовою мовою.

3. Правила поведінки в кризових ситуаціях

Більшість інформації про правила поведінки в надзвичайних ситуаціях в Україні на сьогодні надано у вебпросторі у форматі інфографік. Такий формат є недоступним для незрячих і тих, хто має часткову втрату зору. Важливо додатково до інфографік надавати інформацію також у текстовому форматі. В інфографіках — друкованих та онлайн — шрифт має бути таким, що легко сприймається, контрастність кольорів між фоном і текстом має бути не менше 4,5:1.

Крім того, текст у правилах поведінки має бути надано простою та зрозумілою мовою. Він має бути структурований, важлива інформація виділена, надані піктограми та картинки, які допомагають швидко зрозуміти інформацію. Правила мають надаватися короткими змістовними реченнями, щоб їх суть можна було швидко зрозуміти в надзвичайній ситуації. На сьогодні правила поведінки дуже часто містять аббревіатури, на зразок НС, УКХ, БМ, МВС, без розшифровки. Слід цього уникати.

Під час самої кризової ситуація інформація про наступні дії має надаватися чіткими інструкціями голосом та у письмовому форматі з піктограмами та картинками.

4. Наявність укриттів (захисних споруд цивільного захисту)

Інформація про найближче укриття має знаходитися на всіх зупинках громадського транспорту та в установах громадського значення. Це допоможе зорієнтуватися людям, які почули сигнал тривоги, перебуваючи в незнайомому для них районі. Інформація про укриття на інформаційних і навігаційних покажчиках має відповідати вимогам ДБН В.2.2-40:2018¹⁹.

Інформацію про наявність укриттів у вебпросторі важливо надавати не лише у форматі карт, але й у текстовому форматі. Варто також зазначити, що формат карт буде зручний для великої кількості осіб, але текст має бути обов'язковим для тих, хто карту не зможе побачити. Також у тексті та на карті має вказуватися інформація про доступність укриттів, мають бути надані адреси укриттів і назви самих об'єктів. Наприклад, крім адреси варто вказати, що укриття знаходиться в школі, церкві чи магазині. Так люди можуть його швидше знайти, зважаючи, що вони можуть не мати інтернету чи телефонного зв'язку для навігації містом або показники адрес можуть бути відсутніми.

5. Наявність можливостей для організованої евакуації та шляхів для самостійної евакуації

Часто для бронювання місця чи отримання додаткової інформації про евакуацію використовують телефонний зв'язок. Важливо передбачати також можливість зв'язку через текстові повідомлення. Така можливість буде критично важливою для нечуючих осіб, які мають складнощі з говорінням або для тих, хто має порушення мовлення.

Інформування про відправлення евакуаційного транспорту в пунктах збору, наприклад, на вокзалах та автостанціях, має озвучуватися чітко та голосно й надаватися на інформаційних табло. При цьому має акцентуватися увага на важливій інформації, наприклад щодо змін руху чи платформи відправлення. Акцентувати увагу можна візуальними засобами, наприклад світловими й аудіальними сигналами, наприклад, підвищенням голосу.

---

¹⁹ ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд».

Інформаційні дошки й табло, що показують інформацію про евакуаційний транспорт, мають бути достатньо освітлені та знаходитися в таких місцях, в яких їх можна легко розгледіти з будь-якого кута зору, з достатнім простором для того, щоб підійти ближче та розгледіти зблизька. Таким чином вони будуть більш доступні для людей з порушеннями опорно-рухового апарату та з частковою втратою зору.

6. Наявність місць тимчасового розташування

При складанні форм для заповнення запитів на тимчасове місце розташування важливо передбачати наявність інформації про доступність місць та про можливість проінформувати про потреби щодо доступності. Так само при будь-якому іншому інформуванні про наявні місця важливо вказувати умови їх доступності для тих, хто користується кріслом-колісним або має інші порушення.

7. Можливості отримання соціальної та гуманітарної допомоги

Інформація та можливість стати в чергу на отримання допомоги мають бути забезпечені декількома шляхами, не виключно цифровим шляхом. Має бути наявна повна письмова інформація про умови отримання допомоги в установах, які відповідальні за надання такої допомоги (через інформаційні дошки, буклети тощо), на вебресурсах, через телефонний зв'язок. На місцях мають бути також наявні засоби комунікації жестовою мовою або перекладач жестової мови.

Письмова інформація має надаватися простою та зрозумілою мовою. Бажано використовувати також формат легкого читання. Інформація має включати повний перелік документів, які потрібні для отримання допомоги та інструкції щодо того, де можна дістати такі документи, коли йдеться не про базові документи, на зразок ідентифікаційних.

Загальний чек-ліст для перевірки доступності інформації

Користуйтеся чек-лістом або контрольним списком, що надано в цьому розділі для того, щоб зробити інформацію, яку ви надаєте, доступною. Варто враховувати, що в контексті вебдоступності в цьому чек-лісті наведені лише базові вимоги в частині «Інформуйте через вебсайт доступно для всіх». Щоб ваш сайт, соціальні мережі та застосунки були зручними для користування, вони мають відповідати ДСТУ ISO/IEC 40500:2015²⁰.

Зробіть текст зрозумілим

- Інформацію викладіть у порядку її важливості. Спочатку (1) ключове повідомлення, яке є найбільш важливим для читача, потім (2) роз'яснювальна інформація щодо ключового повідомлення, (3) інформація, що пояснює контекст, наприклад, законодавчі документи, що регулюють надання послуги, та (4) довідкова інформація з контактами, переліком необхідних документів тощо.
- Використовуйте прості речення. Одне речення має містити не більше однієї ідеї. Один параграф має містити не більше однієї теми.
- Використовуйте прості речення, які містять не більше 15 слів.
- Використовуйте марковані списки замість перерахування в рядок.

Задовге речення (110 слів)

За рішенням комісій із питань призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, утворених районними, районними в м. Київ та Севастополь держадміністраціями, виконавчими органами міських, районних у містах (у разі утворення) рад,

Достатньо короткі речення з маркованими списками

Грошова допомога може надаватися таким категоріям осіб:

- внутрішньо переміщеним особам з інвалідністю;
- їх дітям;
- дітям з інвалідністю;
- особам, що здійснюють за ними догляд.

грошова допомога може надаватися внутрішньо переміщеним особам з інвалідністю, їх дітям, дітям з інвалідністю та особам, що здійснюють за ними догляд, які перемістилися з населених пунктів Донецької та Луганської областей, на території яких органи державної влади здійснюють свої повноваження в повному обсязі, і не мають можливості повернутися до попереднього місця проживання, в тому числі через потребу в тривалій вторинній (спеціалізованій) медичній допомозі або третинній (високоспеціалізованій) медичній допомозі із цілодобовим спостереженням або в зв'язку з загрозою насильства чи психологічною травмою.

Грошова допомога надається таким особам в разі, якщо вони:

- перемістилися з населених пунктів Донецької та Луганської областей, на території яких органи державної влади здійснюють свої повноваження в повному обсязі;
- не мають можливості повернутися до попереднього місця проживання.

Причини, які є достатнім обґрунтуванням неможливості повернення таких осіб:

- потребують тривалу вторинну (спеціалізовану) медичну допомогу;
- потребують третинну (високоспеціалізовану) медичну допомогу із цілодобовим спостереженням;
- мають загрозу насильства;
- мають психологічну травму.

- Використовуйте прості слова замість складних слів та професійного жаргону. Складні слова пояснюйте декілька разів, якщо їх використання є критично важливим.

Складні слова та професійний жаргон

- Шелтер
- Офлайн
- Захисні споруди цивільного захисту
- Заходи із забезпечення національної безпеки й оборони, відсічі й стримування збройної агресії Російської Федерації
- Сигнали оповіщення цивільного захисту

Прості слова

- Прихисток
- Особисто, на місці
- Укриття
- Воєнні дії, оборона країни
- Сигнали тривоги

- Уникайте використання аббревіатур або розшифруйте їх на початку.

- Використовуйте позитивні речення замість негативних.

 Негативне речення	 Позитивне речення
Не виходьте з укриття поки не отримаєте сигнал підтвердження.	Виходьте з укриття лише після того, як отримаєте сигнал підтвердження.

- Використовуйте активні дієслова замість пасивних.

 Пасивні дієслова	 Активні дієслова
Представниками ДСНС має надаватися перша медична допомога.	Представники ДСНС мають надавати першу медичну допомогу.

- Використовуються правильні формати написання дат (дд.мм.рррр) та телефонів (0XX XXX XXX XX).

Зробіть текст легким для візуального сприйняття

- Забезпечте контрастне співвідношення кольорів тексту та фону не менше 3:1 для шрифтів розміром від 18 пт та 4,5:1 для тексту меншого розміру.
Порада: використовуйте [WebAIM](#) для перевірки контрасту кольорів²¹.
- Уникайте використання комбінації **червоного** та **зеленого** кольорів для подачі важливої інформації, оскільки людям з порушенням сприйняття кольорів складно їх розрізнати.
- Використовуйте зображення та відступи між параграфами, щоб розділити великі масиви інформації або проілюструвати інформацію, що викладається.
- У тексті використовуйте такі інтервали: подвійні інтервали між параграфами, 1,5 інтервали між рядками, 0,16 інтервал між словами та 0,12 інтервал між буквами.
- Текст з підкресленням використовуйте лише для гіперпосилань.
- Уникайте написання всіх слів ВЕЛИКИМИ ЛІТЕРАМИ чи курсивом.
- Використовуйте текст розміром не менше 12 пт.

21 Покликання на сервіс перевірки контрасту кольорів: <https://webaim.org/resources/contrastchecker/>

- Пишіть шрифтом, який легко читається, а саме без зарубок, без декоративних елементів, без тіней, не курсивний, із однаковою товщиною та висотою літер. Наприклад, Arial (окрім Arial Narrow), Proxima Nova, Futura, Tahoma або Calibri.

 Шрифти, які погано читаються	 Шрифти, які легко читаються
Бланк для заповнення (Tahoma)	Бланк для заповнення (Courier New)
Бланк для заповнення (Ubuntu)	<i>Бланк для заповнення (Mistral)</i>
Бланк для заповнення (Verdana)	Бланк для заповнення (Times New Roman)
Бланк для заповнення (Arial)	Бланк для заповнення (Arial Narrow)

- Для передачі інформації використовуйте не лише кольори, але й текст і різні графічні чи геометричні форми.

 Інформація надана лише за допомогою кольорів	 Інформація надана за допомогою кольорів, форм і тексту
	 Укриття місткістю до 20 людей
	 Укриття місткістю 20-50 людей
	 Укриття місткістю 50-100 людей

Надайте текстову альтернативу візуальній інформації

- Включіть текст заміщення (alt text) до зображень або надайте текст, що дублює візуальний контент.
- Уникайте тексту всередині зображень або надавайте текстову альтернативу таким зображенням.

Застосовуйте мультимедіа та зображення правильно

- Уникайте контенту, що блимає з частотою більше, ніж 3 рази на секунду.
- Забезпечте субтитри для будь-яких відеоматеріалів і переклад жестовою мовою для критично важливих відеоматеріалів.

- Супроводжуйте відео без субтитрів та аудіоматеріали їхнім текстовим описом на тій самій сторінці, де розміщене мультимедіа або надайте покликання на документ із текстовим описом.

Інформуйте через вебсайти доступно для всіх

- Впорядкуйте інформацію в пунктах меню так, щоб її можна було легко знайти будь-якому користувачеві без знань структури організації. Не очікуйте від користувачів знання того, які саме установи відповідають за які саме послуги чи яким структурним підрозділом може надаватися та чи інша послуга.
- Надайте кожному елементу вебсторінки правильне семантичне значення, наприклад, кнопка або заголовок певного рівня. У разі, якщо заголовок виділено лише жирним шрифтом, без надання значення заголовку, програма екранного доступу сприйматиме його як звичайний текст.
- Забезпечте вебсайт функцією масштабування, тобто збільшення розміру шрифту та іншої інформації без втрати функціональності вебсайту.
- Зробіть текст гіперпокликань змістовним:
  - тексту покликання має бути достатньо, щоб зрозуміти його функцію, не потрібно для цього читати текст навколо гіперпокликання;
  - текст кожного гіперпокликання має бути унікальним та не повторюватися на сторінці;
  - уникайте фраз типу «тисніть тут», «посилання на» в тексті гіперпокликань.
- Уникайте гіперпокликань, що включають повне речення або параграф.

 Некоректні гіперпокликання	 Коректні гіперпокликання
Інформація про довідку ВПО <u>тут</u>	<u>Про довідку ВПО</u>
<u>Посилання на контакту форму</u>	<u>Написати нам</u>
Щоб отримати тимчасове місце перебування, <u>тисніть тут</u>	Заповнюйте <u>форму для отримання тимчасового місця перебування</u>

- Вкажіть формат і розмір документу, на які спрямовує користувача гіперпокликання.

 [Список укриттів Шуменського району \(PDF, 235 MB\)](#)

Корисні контакти організацій, що допоможуть зробити інформацію доступною

Загальне консультування з інформаційної доступності, універсального дизайну, проведення аудитів доступності послуг і приміщень, у яких вони надаються

- ГО «Про.УД | Універсальний дизайн», udukraine@gmail.com

Аудіокоментування

- [Slovom](#): агенція аудіоопис, +380 98 284 34 52, ad.slovom@gmail.com
- Ініціатива ГО «Боротьба за права» [«Доступне кіно»](#)

Друк шрифтом Брайля

- Ініціатива ГО «Боротьба за права» [Braille Studio](#)
- Ресурсний центр [«Безбар'єрна Україна»](#), +380 67 232 28 94, info@rcbu.org.ua

Переклад жестовою мовою

- УТОГ – Українське товариство глухих, +380 44 246 76 33, info@utog.org
- ГО [«Всеукраїнська асоціація перекладачів жестової мови та людей з інвалідністю»](#), +380 67 220 6568, uasltorg@gmail.com

Адаптація матеріалів у форматі легкого читання

- ВГО [«Коаліція захисту прав осіб з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень»](#), +380 67 659 29 36, vgo.coalition@gmail.com

Консультування, адаптація вебсайтів, проведення аудитів з вебдоступності

- [Access Lab](#), +380 67 112 10 10, info@accesslab.com.ua
- [Inclusive IT](#), +380 93 400 93 80, info@inclusive-it.com

Для нотаток

A series of horizontal dotted lines providing space for notes.

